

บทที่ 2

อิทธิพลการพลัดถิ่นต่อการสร้างเรื่องเล่าของคอร์ธ เลสซิงและอิซาเบล อัลเลนเด

นวนิยายเรื่อง *The Memoirs of a Survivor* ของคอร์ธ เลสซิงและ *The House of the Spirits* ของอิซาเบล อัลเลนเด ต่างเป็นนวนิยายเชิงอัตชีวประวัติซึ่งสะท้อนถึงประสบการณ์และความรู้สึกของผู้แต่งในฐานะที่เป็นนักเขียนสตรีที่มีความสัมพันธ์และได้รับผลกระทบจากบริบททางการเมือง สังคม และเพศสถานะ ถึงแม้ว่าทั้งตัวผู้เขียนและนวนิยายจะมาจากบริบทที่แตกต่างกัน แต่ปัจจัยข้างต้นเหล่านี้ต่างก็มีส่วนผลักดันและเป็นเงื่อนไขในการสร้างเรื่องเล่าของทั้งคู่ สำหรับคอร์ธ เลสซิงและอิซาเบล อัลเลนเด การพลัดถิ่นเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อทั้งชีวิตความเป็นอยู่และสภาพจิตใจ ซึ่งนำไปสู่การสร้างงานเขียนของทั้งคู่ทั้งในแง่บวกและแง่ลบ เพราะการพลัดถิ่นทำให้เกิดความรู้สึกแปลกแยกและสภาวะไร้รากทั้งทางร่างกายและจิตใจของนักเขียนทั้งคู่ ทว่าในขณะที่ขบวนการพลัดถิ่นก็เปิดพื้นที่แห่งการสร้างสรรค์ซึ่งเต็มไปด้วยความแตกต่างหลากหลายไม่ว่าจะเป็นความหลากหลายทางความคิดและบริบทแวดล้อมที่ทั้งคู่เกิดและเติบโต ซึ่งทั้งความรู้สึกแปลกแยกไร้รากและความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่เลสซิงและอัลเลนเดเคยประสบต่างก็นำไปสู่การสร้างสรรคงานเขียนของทั้งสอง

2.1 ประวัติความเป็นมาและสาเหตุของการพลัดถิ่น

ความสอดคล้องที่สะท้อนอยู่ในตัวนวนิยายทั้งสองเรื่องต่างก็มีพื้นฐานมาจากชีวิตของผู้แต่งทั้งคู่ที่ถึงแม้จะเกิดในช่วงเวลาที่มีระยะห่างจากกันถึงยี่สิบสามปี อยู่ในบริบทที่แตกต่างกันอย่างแอฟริกาและยุโรปสำหรับเลสซิงและละตินอเมริกาสำหรับอัลเลนเดแต่นักเขียนทั้งสองกลับมีประสบการณ์ชีวิตในด้านต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่องานเขียนคล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะการเป็นคนพลัดถิ่นของทั้งคู่ ทั้งคอร์ธ เลสซิงและอิซาเบล อัลเลนเดนั้นต่างก็เกิดและเติบโตในต่างแดนชีวิตในวัยเด็กต้องอพยพโยกย้ายอยู่เสมอ ส่งผลกระทบต่อพื้นฐานทางความคิดและจิตใจของตัวเลสซิงและอัลเลนเดที่เติบโตขึ้นท่ามกลางความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมในต่างแดนรวมถึงภาวะแปลกแยกและไร้รากที่เกิดขึ้นจากการเป็นคนพลัดถิ่น การพลัดถิ่นทำให้รากเหง้าของนักเขียน

¹ คอร์ธ เลสซิง เกิดในปี ค.ศ. 1919 ส่วน อิซาเบล อัลเลนเด เกิดปี ค.ศ. 1942

ทั้งคู่เป็นสิ่งที่ยากจะระบุหรือให้คำจำกัดความลงไปได้ เพราะไม่ได้เกิดและเติบโตในบ้านเกิด และในขณะเดียวกันก็ไม่สามารถเรียกสถานที่ที่ครอบครัวอพยพไปอยู่ว่าบ้านได้อย่างเต็มที่ ดังที่ บิล แอชcroft (Bill Ashcroft) และคณะ ได้ตั้งข้อสังเกตถึงปัญหาของคนพลัดถิ่นในปัจจุบันไว้ว่า การที่มีคนพลัดถิ่นเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากยังแสดงให้เห็นถึงปัญหาในการระบุหรือจำแนกคนเหล่านี้ว่าที่ใดคือ “บ้าน” สำหรับพวกเขา

The situation of the increasingly large number of diasporic peoples throughout the world further problematizes the idea of ‘exile’. Where is the place of ‘home’ to be located for such groups? In the place of birth (*nateo*), in the displaced *cultural community* into which the person is born, or in the *nation-state* in which this diasporic community is located?

(Ashcroft, Griffiths, and Tiffin, 2002: 93).

ซึ่งการพลัดถิ่นของทั้งคู่ไม่มีได้ถูกจำกัดอยู่ในแง่ของพื้นที่ที่เป็นรูปธรรมแต่เพียงอย่างเดียว แม้กระทั่งความคิดและจิตใจก็สามารถเกิดการพลัดถิ่นและความรู้สึกแปลกแยกได้จากประสบการณ์ที่เลวร้ายหรือปมปัญหาทางใจ ซึ่งการพลัดถิ่นไม่ว่าจะในรูปแบบใด ต่างก็ส่งผลต่อการสร้างเรื่องเล่าและโลกทัศน์ของนักเขียนทั้งคู่

2.1.1 การพลัดถิ่นจากการย้ายถิ่นฐานของคอริส เลสซิง และ อีซาเบล อัลเลนเด

ลักษณะร่วมกันประการหนึ่งของคอริส เลสซิง และ อีซาเบล อัลเลนเด ก็คือการที่ทั้งคู่มิได้เกิดและเติบโตในดินแดนมาตุภูมิของตน เนื่องจากการย้ายถิ่นฐานของครอบครัวก่อนที่ทั้งสองจะเกิด เป็นการพลัดถิ่นที่ไม่ได้เกิดจากการบังคับโดยอำนาจรัฐ ในกรณีของอีซาเบล อัลเลนเด การพลัดถิ่นในวัยเด็กของเธอมีสมาเหตุจากอาชีพของหัวหน้าครอบครัว เพราะทั้งบิดาและบิดาเลี้ยงของอัลเลนเดต่างเป็นนักการทูตซึ่งจำเป็นต้องเดินทางอยู่ตลอดเวลา ทำให้อัลเลนเดต้องประสบกับภาวะไร้ราก และมีปัญหาในการปรับตัวเนื่องจากไม่สามารถอยู่ที่ใดได้เป็นเวลานานพอที่จะหยั่งรากและปรับตัวให้เข้ากับที่นั้นๆ จนกระทั่งเธอกลับมาที่ประเทศชิลีบ้านเกิด ภาวะไร้รากนี้ก็ยังคงอยู่กับเธอ ด้วยความที่จากบ้านเกิดไปเป็นเวลานานเกินกว่าจะสามารถกลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคมชิลีได้เต็มตัว ส่วนในกรณีของเลสซิง ครอบครัวของเลสซิงย้ายไปตั้งถิ่นฐานในดินแดนอาณานิคมเนื่องจากบาดแผลทางใจของบิดา ประกอบกับความพยายามแสวงหาความรู้ร่ายจากการทำไร่ขนาดใหญ่ ทว่าก็ไม่ประสบความสำเร็จ บาดแผลในใจของบิดาและความคับข้องใจของมารดาจากความล้มเหลวที่เกิดขึ้น ล้วนมีผลกระทบต่อจิตใจของเลสซิง ทำให้เธอเองมีประสบการณ์ที่เจ็บปวดจาก

ปัญหาครอบครัว เป็นเหมือนการปลัดถิ่นทางจิตใจที่ตัวผู้เป็นลูกอย่างเลสซิงกลับรู้สึกแปลกแยกกับครอบครัวของตนเองซึ่งเต็มไปด้วยปัญหา มีผลต่อเลสซิงมากกว่าการปลัดถิ่นในแง่พื้นที่

การปลัดถิ่นของเลสซิงและครอบครัวเป็นไปในลักษณะเดียวกับการอพยพของชาวอังกฤษจำนวนมากในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่งที่ย้ายไปตั้งรกรากในดินแดนอาณานิคมเพื่อแสวงหาความมั่งคั่งจากอาณานิคมของตน แต่ปัจจัยหนึ่งที่ครอบครัวของคอริส เลสซิงแตกต่างจากผู้อพยพรายอื่นคือ ความอุดมสมบูรณ์ของดินแดนอาณานิคมและโอกาสในการสร้างความร่ำรวยมิใช่ประเด็นหลักเพียงอย่างเดียวที่ทำให้อัลเฟรด เทย์เลอร์ (Alfred Taylor) บิดาของเลสซิงตัดสินใจทิ้งบ้านเกิดเมืองนอน เหตุผลสำคัญอีกประการคือ ความต้องการหลีกเลี่ยงจากบาดแผลทางจิตใจจากสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง เนื่องจากบิดาของเลสซิงเคยเป็นทหารอาสาสมัครเข้าร่วมรบและได้รับบาดเจ็บสาหัสจนกระทั่งต้องสูญเสียขาไปข้างหนึ่ง ผลของสงครามนอกจากจะทำให้พ่อของเธอพิการทางกายแล้วยังทำให้เกิดความบอบช้ำทางจิตใจอย่างรุนแรงจากทั้งสงครามและการถูกปฏิเสธจากสังคมอังกฤษที่ไม่ยอมรับปัญหาของทหารเหล่านี้ สิ่งที่ทหารผ่านศึกอย่างบิดาของเลสซิงเคยประสบกลายเป็นสิ่งที่ไม่ถูกพูดถึง ไม่ถูกยอมรับในสังคม จนกระทั่งบิดาของเลสซิงไม่สามารถทนอยู่ในประเทศอังกฤษได้ ต้องอพยพครอบครัวไปตั้งรกรากที่อาณานิคมอันห่างไกล

He could not face being a bank clerk in England, he said, not after the trenches. Besides, England was too narrow and conventional. Besides, the civilians did not know what the soldiers had suffered, they didn't want to know, and now it wasn't done even to remember 'The Great Unmentionable' (Lessing, cited in Schlueter, 1994: 94).

อย่างไรก็ตาม สงครามได้ทำลายทั้งร่างกาย จิตใจ และบุคลิกภาพของอัลเฟรด เทย์เลอร์ ไปแล้วอย่างไม่อาจเรียกคืนหรือเยียวยาได้ ถึงแม้จะโยกย้ายไปอยู่ในดินแดนอันห่างไกลเพียงใด แต่ทว่าพ่อของเลสซิงยังคงถูกหลอกหลอนด้วยความทรงจำเรื่องสงครามอยู่ตลอดเวลา จากสมัยชนาคารหนุ่มที่เลขกระตือรือร้นมีชีวิตชีวา สงครามทำให้อัลเฟรด เทย์เลอร์กลายเป็นชายชราที่ขมขื่นและปลงตกต่อทุกสิ่ง ทำให้เลสซิงมองว่าอันที่จริงแล้วบิดาของเธอนั้นเรียกได้ว่าเสียชีวิตไปตั้งแต่สงครามโลกในครั้งนั้น

...the young bank clerk who worked such long hours for so little money, but who danced, sang, played, flirted – this vigorous, sensuous being was killed in 1914, 1915, 1916. I think the best of my father died in that war, that his spirit was crippled by it (Lessing, cited in Schlueter, 1994: 92).

จากการอพยพของครอบครัวทำให้คอริส เลสซิงเกิดที่เปอร์เซียหรืออิหร่านในปัจจุบัน ขณะที่บิดาของเธอดำรงตำแหน่งผู้จัดการธนาคารที่นั่น แต่เติบโตในไรท์โรดิเซียใต้หรือประเทศซิมบับเวในปัจจุบัน เมื่ออัลเฟรด เทย์เลอร์ตัดสินใจย้ายมาทำการเกษตรที่โรดิเซียใต้ เนื่องจากความเบื่อหน่ายอาชีพพนักงานธนาคารและสังคมคนอังกฤษในเปอร์เซีย รวมถึงต้องการจะสร้างความร่ำรวยจากการทำไร่ข้าวโพดซึ่งตนได้เห็นตัวอย่างจากงานแสดงผลผลิตจากดินแดนอาณานิคม (Empire Exhibition) เมื่อ ค.ศ.1924 ซึ่งจัดขึ้นที่เมืองเวมบลีย์ (Wembley) การอพยพครั้งนี้เป็นที่พอใจของตัวอัลเฟรด เทย์เลอร์ เนื่องจากได้มีชีวิตชาวไรท์ที่อิสระและห่างไกลจากสังคมคนอังกฤษเช่นในเปอร์เซียที่เขา รู้สึกอึดอัดและมองว่าเต็มไปด้วยพวกเจ้าหน้าที่สถานทูตซึ่งคดโกง ไม่ซื้อตรง *“populous with ‘Embassy people...the graft and the corruption’”* (Lessing, cited in Schlueter, 1994: 95). ในทางตรงกันข้าม สำหรับมารดาของเลสซิง ชีวิตในเปอร์เซียถือเป็นช่วงชีวิตที่ดีที่สุดของเธอเนื่องจากได้เข้าสังคมกับคนเหล่านี้ *“In Tehran my mother also loved the social life, which was like the pleasures of her girlhood over again. About ‘the Legation set’ she would talk wistfully in Africa”* (Lessing, cited in Schlueter, 1994: 114). ดังนั้นการย้ายจากชีวิตสังคมอังกฤษที่สะดวกสบายในเปอร์เซียมาสู่ชีวิตชาวไรท์ที่แตกต่างจากชีวิตของคนอังกฤษในเมืองใหญ่ทำให้เธอรู้สึกทุกข์ทรมานใจ เนื่องจากเอมิลี มอด เทย์เลอร์เป็นคนที่ยึดติดวิถีชีวิตในเมืองใหญ่เช่นลอนดอนมาก *“She was still, every fibre of her, a Londoner. Remembering England, she thought of the streets, buses, trams, theatres, parks, of London. She did not mind the conventional in the way my father did”* (Lessing, cited in Schlueter, 1994: 116-117). ดังนั้นการอพยพมาอยู่ในฟาร์มที่แวดล้อมไปด้วยป่าเขา ต้องมาอาศัยอยู่ในกระท่อมดินเหนียวห่างไกลจากชุมชนอังกฤษ ถูกแวดล้อมด้วยเพื่อนบ้านที่เธอมองว่าอยู่คนละชนชั้นกับเธออย่างกลุ่มคนสก๊อต ชนชั้นแรงงานและชนชั้นกลางระดับล่างจึงทำให้มารดาของเลสซิง รู้สึกคับข้องใจอย่างมาก เพราะถือว่าตนเองเป็นชนชั้นกลางที่อยู่เหนือกว่าคนเหล่านี้ อย่างไรก็ตามเพื่อนบ้านกลุ่มนี้เป็นคนชาวเพียงกลุ่มเดียวที่อยู่ในรัศมีที่สามารถเดินทางถึงกันได้ ทำให้เอมิลี มอด เทย์เลอร์จำเป็นต้องรักษาการติดต่อเพื่อดำรงไว้ซึ่งแบบแผนชีวิตแบบอังกฤษของคน เช่นการคั้นน้ำชา และการรับประทานอาหารห้ามือ ดังนั้นเป้าหมายสูงสุดของเธอคือการออกไปจากฟาร์มและกลับไปสู่สังคมอังกฤษ

But it was my mother who suffered. After a period of neurotic illness, which was a protest against her situation, she became brave and resourceful...We were always about to ‘get off the farm.’ A miracle would do it – a sweepstake, a goldmine, a legacy. And then? What a question! We would go to England where life would be normal with people coming in for musical evenings and nice supper parties at the Trocadero after a show. Poor woman, for the twenty years we were on the farm, she waited for when life would begin for her and for her

children for she never understood that what was a calamity for her was for them a blessing (Lessing, cited in Schlueter, 1994: 96-97).

ทว่าการทำไร่ของครอบครัวเลสซิงนั้นไม่ประสบผลสำเร็จ ความร่ำรวยที่บิดาของเธอคาดหวัง กลายเป็นเรื่องตลกประจำบ้าน นอกจากพวกเขาจะไม่สามารถขยับขยายหรือกลับอังกฤษได้แล้ว ยังต้องเป็นหนี้ธนาคารซึ่งต้องคอยประนอมหนี้ไปแต่ละปีๆ

Five years after we arrived on the farm, this was the situation...land had been cleared, and more and different crops were being grown, but we were just as much in debt to the Land Bank. The house, built to last two years, was going to have to stand much longer [...] My father's dreams of getting rich in five years had become a brave family joke (Lessing, cited in Schlueter, 1994: 124-125).

ความล้มเหลวทำให้ครอบครัวของเธอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมารดาวิตกว่าตนเองจะเปลี่ยนสถานภาพ จากชนชั้นกลางกลายเป็นกลุ่มคนขาวที่ยากจน (poor whites) การไม่สามารถหลุดพ้นจากความยากจนและชีวิตในไร่ส่งผลต่อจิตใจมารดาของเลสซิงอย่างรุนแรงจนถึงขั้นล้มป่วย

คั้งนั้นเลสซิงจึงเติบโตขึ้นมาท่ามกลางความแตกต่างทางความคิดระหว่างพ่อซึ่งพยายาม หลีกหนีไม่ข้องแวะกับกลุ่มคนอังกฤษกับแม่ซึ่งพยายามดำรงชีวิตตามแบบแผนคนอังกฤษในเมืองใหญ่และพยายามหล่อหลอมลูกให้เติบโตตามแบบแผนเช่นนั้น ซึ่งความขัดแย้งนี้เป็นสาเหตุหนึ่งที่ ก่อให้เกิดความรู้สึกแปลกแยกต่อครอบครัวของตนเองซึ่งนำไปสู่การพลัดถิ่นทางจิตใจของคอริส เลสซิงและถูกแสดงออกผ่านทางอาการเจ็บป่วยเรื้อรังอย่างไม่มีสาเหตุของเธอ

I was supposedly ill with 'low fever.' Perhaps I did have it. I certainly had a permanent low temperature, lacked energy, and was dosed with quantities of quinine that I am amazed didn't kill me. But there came a rescue. I was sent on a two months' holiday by a charitable organization to another part of the country, right away from home. There I saw certain things very clearly. One was that there was nothing wrong with me. I knew I had to escape from that house where both parents were ill, obsessed with illness. When I went home I told my mother that I was very well, and said, 'It's no good trying to make me ill, ever again.' Of course she did not know what I meant, believed that I was, as always, cruel and unfair (Lessing, cited in Schlueter, 1994: 137).

ลักษณะการป่วยของเลสซิงสะท้อนถึงภาวะความเจ็บป่วยทางจิตใจที่เกิดขึ้นจากความรู้สึกแปลกแยกกับครอบครัวที่ส่งผลต่อร่างกายและจิตใจของเธอ การที่เธอเติบโตท่ามกลางความขัดแย้งและคับข้องใจของพ่อกับแม่ ทำให้ทั้งคู่ต่างก็มีส่วนส่งผ่านบาดแผลและปมปัญหาทางใจของคนมาสู่ลูกสาว บ้านและครอบครัวสำหรับเลสซิงจึงไม่ใช่สถานที่พักพิงที่ให้ความอบอุ่นและความมั่นคงทางใจอย่างที่ควรจะเป็น แต่กลับกลายเป็นบ่อเกิดของความรู้สึกขัดแย้งและแปลกแยกทั้งกับสมาชิกในครอบครัวและทั้งตัวของเลสซิงเอง อย่างไรก็ตามแม้ความขัดแย้งทางด้านมุมมองและทัศนคติระหว่างพ่อกับแม่ที่เกิดขึ้นจะสร้างบาดแผลทางใจให้กับเลสซิงแต่ในขณะเดียวกันก็กลายเป็นแรงผลักดันที่สำคัญอย่างยิ่งในการสร้างสรรคงานเขียนของเธอ เลสซิงเองยอมรับถึงอิทธิพลของความแตกต่างระหว่างพ่อกับแม่ที่มีต่อมุมมองและการสร้างงานเขียนรวมถึงความเป็นนักเขียนของเธอไว้ดังนี้

To the creation of the woman novelist seem to go certain psychological ingredients; at least, often enough to make it interesting. One of them, a balance between father and mother where the practicality, the ordinary sense, cleverness and worldly ambition is on the side of the mother; and the father's life is so weighted with dreams and ideas and imaginings that their joint life gets lost in what looks like a hopeless muddle and failure, but which holds a potentiality for something that must be recognized as better, on a different level, than what ordinary sense or cleverness can begin to conceive (Lessing, cited in Schlucter, 1994: 172).

นอกจากความแตกต่างทางความคิดระหว่างพ่อกับแม่ที่มีส่งผลทำให้เลสซิงเกิดความรู้สึกแปลกแยกและการพลัดถิ่นทางจิตใจแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างเลสซิงกับแม่ก็เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ทำให้เลสซิงเกิดสภาวะพลัดถิ่นทางจิตใจ ซึ่งกลายเป็นแรงผลักดันและองค์ประกอบสำคัญต่อการเป็นนักเขียนและการสร้างเรื่องเล่าของเธอ ในบทความเชิงอัตชีวประวัติที่เลสซิงเขียนเกี่ยวกับแม่ไม่ว่าจะเป็น “My Mother's Life” หรือ “The Impertinent Daughters” ล้วนแสดงถึงความขัดแย้งระหว่างเธอกับแม่อย่างชัดเจน ดังที่เลสซิงได้ให้นิยามความสัมพันธ์ระหว่างเธอกับแม่ไว้ใน “The Impertinent Daughters” ว่าเต็มไปด้วยความเป็นปฏิปักษ์และความรู้สึกของการถูกปฏิเสธ “*Better say, and be done with it: my memories of her are all of antagonism, and fighting, and feeling shut out...*” (Lessing, cited in Schlucter, 1994: 113).

เอมิลี มอด เทย์เลอร์ (Emily Maude Taylor) มารดาของเลสซิงก็เป็นคนที่มีบาดแผลทางใจจากการถูกละเลยและปฏิเสธโดยครอบครัวของเธอซึ่งให้ความสำคัญแก่ลูกชายมากกว่าลูกสาว ความที่มารดาของเลสซิงต้องสูญเสียมารดาของเธอตั้งแต่มดเด็กทำให้เธอขาดความเข้าใจถึงความรัก ความอบอุ่นของสายสัมพันธ์แม่ลูก ภาพบ้านในความทรงจำของเอมิลีประกอบด้วยพ่อที่เย็นชาไร้

อารมณ์ตามแบบฉบับค่านิยมวิกตอเรียนและมารดาเลี้ยงที่เห็นห่างไม่ได้ให้ความรักแก่เธอ เช่นเดียวกัน

It was a cold home. Her father, so romantic in love, ruled his children as Victorian papas are reputed to have done, with rod, and without love. There was no affection from elegant stepmother, who was dutiful and correct and did not understand children. I never once heard my mother speak of her father with warmth. Respect, yes; prescribed admiration, certainly. Never love. As for her stepmother, she might have been a visitor or a distant relation (Lessing, cited in Schlueter, 1994: 103).

ประสบการณ์วัยเด็กในบ้านที่ไร้ซึ่งความรักและความผูกพันเป็นเข้าหาลอมที่ทำให้เอมิลี ม็อค เทย์เลอร์เติบโตเป็นผู้หญิงที่เข้มแข็ง มีความสามารถ ทว่าขาดความอบอุ่นอ่อนโยน และเมื่อเธอมีครอบครัวของตนเอง มารดาของเลสซิงก็รับเอารูปแบบการเลี้ยงดูต่างๆ มาจากครอบครัวเดิมของเธอ ที่ขาดการแสดงความรักและความอบอุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่านิยมแบบปีตาธิปไตยที่เคยกดขี่เธอ เมื่อสมัยยังเด็ก จากลูกสาวที่เคยถูกละเลยและปฏิเสธเติบโตกลายเป็นแม่ที่ละเลยและปฏิเสธลูกสาวตนเองในขณะที่รักและดูแลลูกชายเป็นอย่างดี การกระทำของมารดาทำให้ความสัมพันธ์แม่ลูกเต็มไปด้วยความเจ็บปวดและกลายเป็นบาดแผลที่ฝังอยู่ในใจของเลสซิง ปัญหาและความเจ็บปวดที่เกิดขึ้นซ้ำๆ ตลอดระยะเวลาที่อยู่ร่วมกันระหว่างแม่และลูกสาวนั้นเริ่มต้นขึ้นตั้งแต่วันแรกที่เลสซิงลืมตาดูโลก เนื่องจากแม่ของเลสซิงต้องการจะมีลูกชายเป็นอย่างมาก ทำให้รู้สึกผิดหวังอย่างรุนแรงเมื่อเลสซิงเกิดมาและไม่ถึงเวลาที่เธอจะเข้าถึงความรู้สึกผิดหวังของตนเองให้ลูกสาวได้รับรู้ โดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกของลูก ทำให้เลสซิงเติบโตมากับความรู้สึกว่าตนไม่เป็นที่รักและต้องการของแม่

สายสัมพันธ์ระหว่างแม่ลูกที่เต็มไปด้วยความแค้นแค้นเย็นชาจึงถูกดกดยากกลายเป็นบาดแผลในจิตใจของเลสซิงในเหตุการณ์ที่แม่ของเธอไม่ได้รู้สึกผิดหรือเสียใจต่อการละเลยลูกสาว โดยการเล่าเรื่องเมื่อตอนเลสซิงเกิดว่าเธอไม่ได้คิดชื่อลูกสาวเตรียมไว้เลย ทำให้แพทย์ผู้ทำคลอดกลายเป็นคนที่ตั้งชื่อ “คอริส” ให้เธอ ความทรงจำวัยเด็กที่ฝังติดอยู่ในใจของ เลสซิง ก็คือความรู้สึกหิวโหยและร้องไห้อยู่ตลอดเวลา

Of course I resented it all bitterly, particularly that she did not even see that it was likely to make me angry. How could she stand there, with her customary determined little smile, her brisk social manner, telling me that I was not wanted in the first place; that to have a girl was a disappointment that nearly did her in altogether, after that long labour; that she had no

milk for me and I had to be bottle-fed from the start and I was half-starved for the first year and never stopped screaming... (Lessing, cited in Schlueter, 1994: 113).

โดยเฉพาะเมื่อน้องชายของเลสซิงเกิดหลังจากเธอในอีกสองปีถัดมา ก็ยังเป็นตัวเปรียบเทียบและตอกย้ำให้เธอเห็นว่าตนเองไม่เป็นที่ต้องการและไม่ได้รับความรักจากแม่ ตรงกันข้ามกับน้องชายที่เป็นที่รักและถูกประคบประหงมเอาใจอย่างยิ่งยวด ความขัดแย้งระหว่างเลสซิงและแม่ดำเนินมาตลอดตั้งแต่เล็กจนโตและครอบคลุมในทุกๆ เรื่อง ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา อาชีพ หรือชีวิตสมรส ทั้งคู่ต่างก็เจ็บปวดจากการถูกปฏิเสธโดยอีกฝ่าย

But the girl had become a sullen, angry wall of rejection, usually silent, and then cracking into rudeness and derision. 'Why do you hate me so much?' she would cry; while I complained to my father, 'Why does she hate me? She has always hated me.'...I put an end to the awfulness of being at home with her by going off to Salisbury and becoming what is known as an au pair...I had no defence against a mother I could not recognize, except to become cold and indifferent. I went back home to the farm to write a novel. I was the apotheosis of a difficult adolescent. Now I am appalled at how I treated them both-though I could not have done differently (Lessing, cited in Schlueter, 1994: 138-139).

ความสัมพันธ์แม่ลูกสำหรับเลสซิงจึงเป็นประสบการณ์ที่เจ็บปวดซึ่งฝังรากลึกอยู่ในใจตั้งแต่เล็กจนโต ซึ่งยิ่งทำให้ความรู้สึกที่เลสซิงมีต่อบ้านและครอบครัวนั้นไม่ใช่ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งแต่กลับกลายเป็นความรู้สึกแปลกแยกและการถูกปฏิเสธ อย่างไรก็ตามแม้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับเลสซิงจะเป็นประสบการณ์ที่เต็มไปด้วยความปวดร้าว แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าแม่เป็นส่วนสำคัญในการประกอบสร้างและหล่อหลอมอัตลักษณ์ของตัวเลสซิงเอง ถึงแม้เลสซิงจะบอกว่าเป็นเรื่องยากที่จะเขียนเกี่ยวกับแม่ ทว่าภาพความสัมพันธ์ของตัวละครหญิงในลักษณะแม่ลูกนั้นกลับปรากฏอยู่ในนวนิยายเกือบทุกเรื่องของเลสซิง ซึ่งยังสะท้อนและตอกย้ำให้เห็นถึงอิทธิพลของความสัมพันธ์แม่ลูกที่มีต่อชีวิตและการสร้างเรื่องเล่าของคอริส เลสซิง เหมือนที่เธอมองว่า ตัวละครที่ปรากฏขึ้นซ้ำๆ สามารถแสดงตัวตนของผู้แต่งได้ดีกว่างานเขียนอัตชีวประวัติ *"One of the ways one can use novels is to see the personalities in novelists...It is easier to see this map of a person in their novels than in the autobiography..."* (Lessing, 2004: 99-100). ดังนั้นการที่ตัวละครหญิงที่มีลักษณะแม่ลูกในนวนิยายของเธอแสดงความสัมพันธ์ที่มีปัญหาหะหว่างกัน ก็อาจเป็นสิ่งที่ย้อนกลับมาแสดงปัญหาหะหว่างแม่กับตัวเลสซิงเอง

การพลัดถิ่นในวัยเด็กของอิซาเบล อัลเลนเดมีทั้งส่วนที่คล้ายคลึงและแตกต่างจากการพลัดถิ่นของเลสซิง ในส่วนของความคล้ายคลึงก็คือการพลัดถิ่นในช่วงแรกนั้นเกิดขึ้นโดยมิได้เป็นไปในลักษณะของการใช้กำลังบังคับแต่เป็นการพลัดถิ่นจากหน้าที่การงานของครอบครัวเนื่องจากทั้งบิดาและบิดาเลี้ยงของอิซาเบล อัลเลนเดต่างก็เป็นนักการทูต ทำให้ครอบครัวของเธอต้องเดินทางอยู่เสมอ และไม่เคยอยู่ที่ใดเป็นเวลานานๆ ทำให้อัลเลนเดมีปัญหาในเรื่องการปรับตัวมาตั้งแต่เล็ก เพราะการที่เกิดและเติบโตท่ามกลางวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลายทำให้อัลเลนเดมึนมองและทัศนคติที่แตกต่างออกไปจากชนชั้นสูงของชิลีโดยทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเมือง ชนชั้น ศาสนา หรือสถานภาพและบทบาทของสตรี ดังที่เธอเขียนไว้ในบันทึกความทรงจำว่า *"I never fit in anywhere: not into my family, my social class, or religion fate bestowed on me"* (Allende, 2003: xiv).

อิซาเบล อัลเลนเดเป็นชาวชิลีแต่เกิดที่ประเทศเปรู ในขณะที่บิดาของเธอเดินทางไปรับตำแหน่งนักการทูตที่นั่น ต่อมาไม่นานเมื่อบิดาและมารดาของเธอแยกทางกัน มารดาของเธอพาลูกๆ ทั้งสามกลับมาอยู่ที่บ้านพ่อที่ซานติอาโก ประเทศชิลีตามเดิม อย่างไรก็ตาม อัลเลนเดก็มีได้มีโอกาสอาศัยอยู่ในประเทศชิลีเป็นเวลานานเท่าใดนัก เนื่องจากหลังจากที่กลับมาได้ไม่นาน มารดาของเธอก็ตัดสินใจอยู่กับบิดาเลี้ยงของเธอ รามอน ฮุยโดโบร (Ramon Huidobro) ซึ่งเป็นนักการทูตเช่นเดียวกับบิดาของเธอ ทำให้ในวัยเด็กของเธอนั้นต้องเดินทางอพยพโยกย้ายไปตามประเทศต่างๆ แล้วแต่บิดาเลี้ยงของเธอ ทว่าในแต่ละที่ก็ไม่ได้อยู่นานพอจนกระทั่งสามารถปรับตัวเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่นั่นได้ ดังนั้นความรู้สึกแปลกแยกและไร้รากของเธอจึงมีจุดเริ่มต้นมาตั้งแต่ในวัยเด็ก ดังที่ อัลเลนเด กล่าวถึงสาเหตุแห่งความรู้สึกแปลกแยกเนื่องจากการเป็นคนพลัดถิ่นของเธอซึ่งยังรำลึกตั้งแต่ในวัยเยาว์สืบเนื่องมาจนกระทั่งเกิดการปฏิวัติ

I often said that my nostalgia dates from the time of military coup of 1973, when my country changed so much that I can no longer recognize it, but in fact it must have begun much earlier. My childhood and adolescence were marked with journeys and farewells. I haven't yet put down roots in one place when it was time to pack our suitcases and move to another (Allende, 2003: 106-107).

ถึงแม้ว่าภายหลังอัลเลนเดจะกลับมาอยู่ที่ประเทศชิลีตามเดิม ทว่าการใช้ชีวิตวัยเด็กในต่างแดนเป็นระยะเวลาานทำให้ถึงแม้จะกลับมาอยู่ประเทศที่อาจเรียกว่าเป็นบ้านเกิดเมืองนอนแต่เธอก็มิสามารถปรับตัวและรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคมชิลีได้จริงๆ ทำให้สภาพของอัลเลนเดเรียกได้ว่าอยู่ในภาวะกำกึ่งไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมใดสังคมหนึ่งได้อย่างเต็มที่ ผลที่ตามมาคือ

ความรู้สึกแปลกแยกและความรู้สึกถูกปฏิเสธ กลายเป็นคนพลัดถิ่นแม้แต่กับประเทศบ้านเกิดของตนเอง

I quickly learned what it is to feel rejected. From the moment we left Chile and began to travel from country to country, I became the new girl in the neighborhood, the foreigner at school, the strange one who dressed differently and didn't even know how to talk like everyone else. I couldn't picture the time that I would return to familiar territory in Santiago, but when finally that happened, several years later, I didn't fit in there either, because I'd been away too long (Allende, 2003: 78).

ดังนั้นถึงแม้เธอจะกลับมาอาศัยอยู่ที่ซิติแล้ว ทว่าสายสัมพันธ์ทางสังคมของ อัลเลนเด นั้นเรียกได้ว่าแทบจะถูกตัดขาดอย่างสิ้นเชิง ประกอบกับการที่อัลเลนเดใช้ชีวิตอยู่ในต่างแดนเป็นเวลานานทำให้การใช้ภาษาของเธอผิดเพี้ยนไปจากลักษณะการพูดของชนชั้นสูงอย่างเธอ ซึ่งกลายเป็นปัญหาสำหรับอัลเลนเด เพราะสำหรับสังคมซิติ คนในสังคมจะถูกจำแนกชนชั้นด้วยวิธีการพูดของตน

I was fifteen when I returned to Santiago, disoriented from having lived several years outside the country and from having lost my ties with my old friends and my cousins. I talked with a strange accent to boot, which is a problem in Chile, where people are "situated" within social classes by the way they speak. (Allende, 2003: 111)

ดังนั้นการใช้ภาษาที่ผิดเพี้ยนไปจากชนบของชนชั้นสูงก็ยิ่งกลายเป็นอุปสรรคและตัวแบ่งแยกเธอออกจากสังคมในชนชั้นของเธอเอง

การเติบโตและอาศัยอยู่ในต่างแดนเป็นระยะเวลาานทำให้อัลเลนเดมีทัศนคติต่อเรื่องต่างๆ แตกต่างจากชนบของคนทั่วไปในสังคมของเธอ แบบแผนการประพฤติปฏิบัติและความเชื่อที่ถือว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดาสำหรับคนในครอบครัวของเธอก็กลับกลายเป็นประเด็นที่ก่อให้เกิดความแปลกแยกและคับข้องใจสำหรับอัลเลนเด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องสถานภาพของสตรีภายในครอบครัวของเธอที่อัลเลนเดเห็นว่าทั้งแม่และยายต่างก็ถูกกดขี่โดยอำนาจปิตาธิปไตยของญาติของเธอ ตรงกันข้ามกับแม่ของเลสซิงที่เป็นผู้หญิงแกร่งและเป็นเหมือนหัวหน้าครอบครัวที่ต้องคอยจัดการเรื่องต่างๆ ภายในบ้านแทนพ่อที่หมดอาลัยตายอยากกับชีวิต แม่ในสายตาของอัลเลนเดเป็นผู้หญิงที่สวยงามและประาะบางรวมทั้งมักจะเรียกร้องความสนใจจากคนรอบข้างอยู่เสมอ ด้วยความอ่อนแอของแม่ทำให้ต้องตกเป็นเบี้ยล่างของผู้ชาย ไม่ว่าจะเป็นบิดาหรือสามี ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างแม่และลูกสาวจึงดำเนินคู่ขนานไปกับความสัมพันธ์ระหว่างหลานสาวกับตาในลักษณะที่

ทำให้อัลเซนเดเกิดการเปรียบเทียบและเห็นถึงความอ่อนแอของแม่ที่ต้องตกอยู่ภายใต้การปกครองของตา ผู้ที่อัลเซนเดให้คำจำกัดความว่า “*I grew up in a patriarchal family where my grand-father was second only to God Almighty*” (“*Speeches and Lectures*”, p. 2). ความขัดแย้งทางความคิดเกี่ยวกับสถานภาพของสตรีทำให้อัลเซนเดตั้งใจที่จะไม่ดำเนินรอยตามแม่ของตน ที่อัลเซนเดมองว่าเป็นเหมือนเหยื่อที่ไม่มีอำนาจในบ้าน และป่วยบ่อยเพื่อเรียกร้องความสนใจจากคนอื่น

In my childhood I saw my mother as a victim. She was powerless. The only times she got attention was when she was sick, so she was sick a lot. Obviously, I did not want to be like her, I wanted to be like my grand-father (“*Speeches and Lectures*”, p.3).

ถึงแม้ความสัมพันธ์แม่ลูกระหว่างอัลเซนเดกับมารดาอาจไม่ได้เป็นไปในแง่ลบอย่างชัดเจนเหมือนกับเลสซิง แต่ก็ไม่สามารถเรียกได้เต็มปากนักว่าร่าเริงสวยงาม อย่างไรก็ตาม ไรต์ก็ถึงแม้ว่าแม่ในสายตาของอัลเซนเดจะไม่ใช่แม่แบบของผู้หญิงที่ถูกสาวอย่างเธอต้องการจะเจริญรอยตาม ทว่าก็ยังโชคดีที่อัลเซนเดมิเคยขยี้เธอให้ความรักและเคารพมากอยู่ในบ้าน เป็นผู้หญิงอีกคนที่มีอิทธิพลต่อชีวิตและงานเขียนของอัลเซนเด โดยลักษณะความสนใจในโลกของจิตวิญญาณมากกว่าโลกวัตถุของคุณชายนี้เอง ต่อมาได้กลายเป็นแม่แบบของตัวละครกลาร่า เบล บาเย อย่างไรก็ตาม ไรต์ก็ตีความสัมพันธ์ระหว่างอัลเซนเดกับแม่และชายมิได้อยู่ภายใต้กรอบความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงเพียงเท่านั้น แต่ด้วยความที่ผู้หญิงทั้งสามรุ่นเกิดและเติบโตมาในครอบครัวปีศาจปไตโดยมีผลทำให้ภาพความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงถูกเชื่อมโยงเข้ากับปีศาจปไตโดยในลักษณะของอำนาจและการต่อรองกับอำนาจนั้น ดังที่แม่ของเธอใช้อาการป่วยของตนเองเพื่อเรียกร้องความสนใจ ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างยาย แม่ และลูกสาวจึงคู่ขนานไปกับความสัมพันธ์ระหว่างตากับหลาน เช่นเดียวกับในนวนิยาย *The House of the Spirits* ที่ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงในแต่ละรุ่นดำเนินไปพร้อมๆ กับการต่อรองกับปีศาจปไต

การพลัดถิ่นในช่วงแรกของอัลเซนเดแม้ว่าจะไม่ได้เกิดจากการถูกบังคับ แต่ก็ก่อให้เกิดความรู้สึกแปลกแยกจากการเกิดและเติบโตนอกบ้านเกิดเมืองนอนของตน รวมทั้งการโยกย้ายที่อยู่บ่อยๆ ซึ่งต่อมาเมื่อเธอกลับมาอยู่ที่ซิติแล้วทำให้เธอไม่รู้สึกรู้สีกเป็นส่วนหนึ่งของสังคมซิติโดยเฉพาะอย่างยิ่งในแวดวงชนชั้นสูงอันเป็นสถานภาพทางสังคมของเธอ อย่างไรก็ตามอัลเซนเดก็พยายามที่จะหยั่งรากลงในมาตุภูมิของตน โดยการตั้งปณิธานว่าจะไม่โยกย้ายอีกต่อไป ประกอบกับความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นและความใกล้ชิดกันระหว่างสมาชิกในครอบครัวความแบบฉบับครอบครัวชาวละตินอเมริกันช่วยเยียวยาความรู้สึกแปลกแยกและไร้รากที่เธอเคยประสบเมื่อวัยเด็กให้ดีขึ้น จนกระทั่งเกิดการปฏิวัติขึ้นทำให้อัลเซนเดต้องประสบกับการพลัดถิ่นอีกครั้ง

2.1.2 การพลัดถิ่นเนื่องจากปัจจัยทางการเมืองของคอริส เลสซิง และ อีซาเบล อัลเยนเด

นอกจากคอริส เลสซิง และ อีซาเบล อัลเยนเด จะมีประสบการณ์การพลัดถิ่นในวัยเยาว์ เนื่องจากการอพยพย้ายถิ่นฐานของครอบครัวเหมือนกันแล้ว ทั้งคู่ต่างก็ต้องประสบกับการพลัดถิ่นที่คล้ายคลึงกันอีกครั้งเมื่อเติบโตขึ้น เนื่องจากทั้งเลสซิงและอัลเยนเดต้องกลายเป็นคนพลัดถิ่นอีกครั้งเนื่องจากปัจจัยทางการเมืองจนถึงขั้นถูกห้ามเข้าประเทศ แต่สาเหตุและระดับความรุนแรงของการพลัดถิ่นจากเรื่องการเมืองนี้มีความแตกต่างกัน ซึ่งความแตกต่างนี้ถูกสะท้อนอยู่ในงานเขียนของนักเขียนทั้งคู่

หลังจากที่เลสซิงเติบโตขึ้นด้วยความรู้สึกแปลกแยกเนื่องจากการพลัดถิ่นทางจิตใจที่เกิดจากพื้นฐานครอบครัวของตนเองแล้ว เธอก็ต้องเผชิญกับการพลัดถิ่นอีกครั้งในแง่ของพื้นที่หรือการพลัดถิ่นทางกายซึ่งเกิดทั้งจากความสมัครใจของตนเองและที่เกิดอย่างไม่สมัครใจจากความแตกต่างของอุดมการณ์ทางการเมืองซึ่งเป็นการพลัดถิ่นแบบเฉียบพลันซึ่งเกิดจากอำนาจรัฐ การพลัดถิ่นด้วยความสมัครใจนั้นเกิดขึ้นเมื่อเลสซิงตัดสินใจอพยพจากโรดิเชียได้มาตั้งรกรากที่ประเทศอังกฤษพร้อมกับลูกชายคนเล็ก อันที่จริง ถึงแม้เลสซิงจะเกิดและเติบโตที่ดินแดนอาณานิคม แต่เธอนั้นก็เคยเดินทางไปอังกฤษพร้อมกับพ่อแม่เป็นระยะเวลาสั้นๆ เมื่อครั้งยังเด็ก ภาพของอังกฤษในสายตาของเลสซิงขณะนั้นเป็นไปในทางลบ สะท้อนถึงความรู้สึกแปลกแยก ไม่เป็นส่วนหนึ่งกับดินแดนที่ได้ชื่อว่าเป็น “มาตุภูมิ” ของคน *“Six months’ leave, in England. My memories of it are many, all of cold, damp, dreariness, ugliness, a series of snapshots illustrating my loathing for the place...”* (Lessing, cited in Schlueter, 1994: 116). อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าเลสซิงจะอพยพจากดินแดนอาณานิคมที่เธอคุ้นเคยมาอยู่ที่อังกฤษเมื่อเธอมีอายุมากถึงสามสิบปีแล้วก็ตาม และลักษณะการพลัดถิ่นทางกายภาพของเลสซิงในกรณีนี้นั้นไม่ได้มีผลกระทบในทางลบต่อเธออย่างชัดเจน ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะว่าเป็นการอพยพด้วยความสมัครใจของเธอเองเพื่อแสวงหาความก้าวหน้าในการเป็นนักเขียนของเธอ เนื่องจากสำนักพิมพ์ในอังกฤษยื่นข้อเสนอที่ดีกว่าให้เลสซิงในการตีพิมพ์ผลงานของเธอ นอกจากนี้ปัจจัยสำคัญอีกอย่างที่ทำให้การอพยพมาอยู่ที่อังกฤษสำหรับเธอแล้วไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกแปลกแยกของคนพลัดถิ่นอย่างรุนแรงนักก็คือการที่เลสซิงนั้นมีความเป็นอังกฤษในตัวเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว ทั้งลักษณะทางกายภาพ และการที่เธอเกิดในครอบครัวคนอังกฤษถือสัญชาติอังกฤษ ได้รับการศึกษาและเติบโตอยู่ในกลุ่มผู้ตั้งรกรากชาวอังกฤษ ดังนั้นถึงแม้เธอจะไม่ได้เกิดและเติบโตที่อังกฤษแต่สัญชาติอังกฤษก็ให้สิทธิการกลับสู่มาตุภูมิในฐานะของคนอังกฤษ ไม่ใช่คนพลัดถิ่น ดังนั้นความรู้สึกแปลกแยกไม่เป็นส่วนหนึ่งกับประเทศอังกฤษของเลสซิงจึงไม่ได้นำมาซึ่งทิศทางลักษณะทางกายภาพอย่างกลุ่มคนพลัดถิ่นชาวเอเชีย หากแต่เป็นความรู้สึกแปลกแยก

ทางด้านจิตใจที่มีสาเหตุจากความแตกต่างทางความคิดอย่างในเรื่องของลัทธิจักรวรรดินิยมและอุดมการณ์ทางการเมืองที่เลสซิงมีส่วนทางกับคนส่วนใหญ่ในสังคมอังกฤษโดยทั่วไป

หลังจากอพยพไปอยู่ที่ประเทศอังกฤษแล้ว การพลัดถิ่นอีกครั้งของเลสซิงก็เกิดขึ้นด้วยอำนาจรัฐ ซึ่งเธอเองมิได้เต็มใจหรือยินยอมหากแต่ไม่มีโอกาสหรือทางเลือกทำให้เธอต้องกลายเป็น prohibited immigrant ทำให้ไม่สามารถเดินทางเข้าประเทศแอฟริกาใต้และโรดิเชียได้ซึ่งเป็นประเทศที่เธอถือว่าเป็นบ้าน (Lessing, cited in Schlueter, 1994: 226) สาเหตุการพลัดถิ่นครั้งนี้เนื่องมาจากเลสซิงนั้นมีบทบาทเป็นแนวร่วมเคลื่อนไหวทางการเมืองที่มีใช้กระแสหลักของสังคมอังกฤษ ไม่ว่าจะเป็นการที่เธอไม่เห็นด้วยกับลัทธิจักรวรรดินิยมหรือการที่เธอมีความสนใจแนวคิดทางการเมืองแบบคอมมิวนิสต์ การที่เธอเป็นคนอังกฤษที่เกิดและเติบโตในดินแดนอาณานิคมอย่างเปอร์เซียและโรดิเชียได้หรือชิมบับเวในปัจจุบัน ดังนั้นสถานภาพของเลสซิงในประเทศดังกล่าวถือได้ว่าอยู่ในฐานะของเจ้าอาณานิคมชาวอังกฤษ ทว่าเลสซิงกลับเป็นคนขาวที่แปลกแยกจากกลุ่มของตนเอง เนื่องจากเธอมองเห็นถึงปัญหาความไม่เป็นธรรมและการกดขี่ที่เจ้าอาณานิคมมีต่อชนพื้นเมืองและนำเสนอออกมาในงานเขียนอย่างบทความต่างๆ รวมถึงนวนิยายอย่าง *The Grass is Singing* ซึ่งเป็นนวนิยายเรื่องแรกของเธอ เลสซิงไม่ได้มองว่าคนขาวเป็นผู้นำความเจริญหรือแสงสว่างแห่งอารยธรรมมาสู่ชนพื้นเมืองตามอย่างเจ้าอาณานิคมโดยทั่วไป แต่เธอกลับมองว่าคนขาวเจ้าอาณานิคมอย่างพวกเธอเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ล้าสมัยชีวิตและความสมบูรณ์พูนสุขของชนพื้นเมือง รวมถึงสร้างสังคมที่มีการแบ่งแยกชนชั้นและเต็มไปด้วยการเอาเปรียบที่ชนชั้นปกครองผิวขาวซึ่งเป็นคนส่วนน้อยมีต่อชนพื้นเมือง ดังที่เธอเขียนวิพากษ์เจ้าอาณานิคมชาวอังกฤษอย่างพวกเธอเองไว้อย่างรุนแรงและตรงไปตรงมา

We are responsible for one of the ugliest social systems in the world, where seven million Africans live in conditions of extreme poverty, ridden by disease, malnutrition, illiteracy, kept in segregated townships and reserves, deprived of even the pretence of liberty. They are ruled by 300,000 whites, whose standards of living are higher than those of all but a tiny minority of the British people, and who are prepared to do anything to maintain their privileges (Lessing, cited in Schlueter, 1994: 235).

นอกจากแนวคิดเรื่องจักรวรรดินิยมที่ส่วนทางกับกระแสหลักของกลุ่มแล้ว เลสซิงยังสนใจและมีแนวคิดทางการเมืองแบบสังคมนิยมซึ่งเป็นแนวคิดที่นอกจากจะไม่ได้รับการยอมรับแล้วยังถูกต่อต้านและพยายามจะกวาดล้างโดยรัฐบาลในขณะนั้นซึ่งปกครองในระบอบประชาธิปไตย อย่างไรก็ตามเธอได้เข้าร่วมกลุ่มผู้นิยมลัทธิคอมมิวนิสต์ในโรดิเชียจนกระทั่งตัดสินใจแต่งงานอีกครั้งกับก๊อตฟรีด เลสซิง (Gottfried Lessing) หนึ่งในผู้นำกลุ่ม หลังจากนั้นเมื่อเธออพยพพร้อมกับ

ถูกขามมาตั้งรกรากที่ประเทศอังกฤษและเริ่มต้นการเป็นนักเขียนอาชีพ เลสซิงทั้งเขียนนวนิยายและบทความแสดงแนวคิดคอมมิวนิสต์ของเธออย่างเปิดเผยโดยเธอเป็นนักเขียนให้แก่วารสารที่ตีพิมพ์เผยแพร่ความเชื่อแบบคอมมิวนิสต์ ทั้งการวิพากษ์วิจารณ์ตลอดจนให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความยุติธรรมระหว่างเจ้าอาณานิคมผิวขาวและชนพื้นเมืองรวมถึงอุดมการณ์คอมมิวนิสต์เป็นสาเหตุให้เธอไม่ได้รับอนุญาตให้เดินทางเข้าประเทศโรดีเซียได้และประเทศแอฟริกาใต้เป็นเวลานานถึงยี่สิบหกปีตั้งแต่ค.ศ. 1956 จนกระทั่งถึงค.ศ. 1982 ถูกขึ้นบัญชีเป็น “Prohibited Immigrant” โดยที่เธอไม่ทันได้รู้ตัวและไม่มีโอกาสร้องอุทธรณ์ใดๆ เนื่องจากทางรัฐบาลไม่ได้มีการแจ้งเตือนให้ทราบล่วงหน้า จนกระทั่งเธอถูกกักตัวจับส่งกลับที่สนามบินเมื่อเธอเดินทางไปแอฟริกาใต้ ความรู้สึกถึงความยุติธรรมของการถูกเนรเทศในครั้งนี้ถูกนำเสนอในบทความ “The Fruits of Humbug”

I had no opportunity to struggle when declared a prohibited immigrant in the Federation for the good reason that I was not informed of this event at the time. I read with interest in some newspaper this week that Welensky says that when declared a prohibited immigrant, one has twenty-four hours in which to appeal. But how can one appeal when not informed of one's status? I shouldn't imagine that the Federal authorities gave much thought to this legal anomaly (Lessing, cited in Schlueter, 1994: 226).

บทความที่เธอเขียนขึ้นแสดงให้เห็นถึงความไม่เป็นธรรมที่รัฐกระทำต่อประชาชนเช่นตัวเธอนอกจากการลิดรอนสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตยแล้ว รัฐยังไม่เปิดโอกาสให้เธอได้ต่อสู้ทางกฎหมายโดยอาศัยอำนาจปิดบังข้อมูลทำให้เธอไม่มีโอกาสได้ยื่นคำร้องอุทธรณ์

จากการที่เธอถูกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมเนื่องจากความเชื่อและอุดมการณ์ทางการเมือง ทำให้เลสซิงตระหนักและพยายามเรียกร้องว่าประชาชนควรมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นหรือความเชื่อของตนอย่างอิสระ ไม่ถูกจำกัดโดยชนบหรือกรอบความเชื่อใดๆ ก็ตามของสังคม เช่นกรอบความคิดของพวกเสรีนิยมที่มองว่าต้องให้ความเท่าเทียมแก่ผู้คือย โอกาสหรือกลุ่มชนชายขอบอย่างกลุ่มสตรีหรือกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เลสซิงมองว่าการขีดคั่นอยู่กับจุดยืนของความเท่าเทียมแบบหัวรุนแรงนี้ โดยการไม่ยอมรับและโจมตีผู้ที่คิดเห็นต่างออกไป ถือเป็นการปิดกั้นเสรีภาพของประชาชนรูปแบบหนึ่งที่แอบแฝงที่อยู่ในทุกสังคมไม่ว่าจะเป็นคอมมิวนิสต์หรือประชาธิปไตย ดังที่เธอเขียนไว้ในบทความ “Censorship” ว่าสิ่งที่เป็นเผด็จการที่ทรงพลังที่สุดก็คือ Political Correctness

The most powerful mental tyranny in what we call the free world is Political Correctness, which is both immediately evident, and to be seen everywhere, and as invisible as a kind of poison gas, for its influences are often far from the source, manifesting as a general intolerance...The new tyranny soon took over whole universities, particularly in the United States, departments of the universities, colleges, schools, dictating habits of criticism, suffocating thought in some areas of scientific research, dimming the natural ferments of intellectual life...minds had already been thoroughly subdued to the idea that free enquiry and the creative arts must be subject to the higher authority of politics..., so Political Correctness is a self-perpetuating machine for driving out the intelligent and the creative (Lessing, 2004: 76-77).

ตามความเห็นของเลสซิง Political Correctness เป็นปัจจัยที่จำกัดความคิดและการสร้างสรรค์ เพราะการวิพากษ์วิจารณ์ การสร้างสรรค์งานต่างๆ แม้กระทั่งระบบการเรียนการสอน ต่างถูกจำกัดอยู่ภายใต้กรอบหรือขนบของการให้ความเท่าเทียมแก่กลุ่มชายขอบ ทำให้คนที่มีความคิดเห็นที่แตกต่างออกไปจากขนบนี้ไม่สามารถจะวิพากษ์วิจารณ์หรือสร้างสรรค์งานใดๆ ได้อย่างอิสระเพราะเกรงว่าจะไปกระทบกับกลุ่มคนเหล่านี้และถูกโจมตีได้

ด้วยการออกมาแสดงจุดยืนที่แตกต่างทางอุดมการณ์การเมืองของเลสซิง จนกระทั่งทำให้เธอถูกเนรเทศเป็นเหตุการณ์ที่ทำให้คอริส เลสซิงกลายเป็นคนชายขอบของวาทกรรมกระแสหลัก ไม่ว่าจะเป็นจักรวรรดินิยมหรือประชาธิปไตย และในทางกลับกัน ความที่เธอเป็นคนอังกฤษซึ่งถือว่าเป็นเจ้าอาณานิคมก็ทำให้เลสซิงไม่สามารถเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมคนพื้นเมืองได้ เช่นเดียวกัน *"English, white, female, Lessing grew up at least trice alienated in colonial Africa...Her [Marxist] politics made her a fourth kind of exile"* (Saxton and Tobin, 1994: 17). ประกอบกับความรู้สึกแปลกแยกที่ติดตัวเธอมาตั้งแต่เด็กเนื่องจากปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ทำให้เกิดการพลัดถิ่นทางจิตใจกลายเป็นความขัดแย้งที่ซ้อนทับกันภายในตัวเธอ ทำให้เลสซิงไม่สามารถเป็นส่วนหนึ่งของทั้งกลุ่มชายขอบและกระแสหลัก หากแต่อยู่ในพื้นที่ก้ำกึ่ง (in-between space) ซึ่งส่งผลต่อการสร้างเรื่องเล่าของเธอในเวลาต่อมา *"...Lessing is herself an exile who, reflecting (and reflecting on) her own experiences, continues to chronicle the dislocations of contemporary life—geographical as well as psychological and temporal"* (Saxton and Tobin, 1994: 33). จะเห็นได้ว่าความรู้สึกพลัดถิ่นของเลสซิงนั้นถูกนำเสนอออกมาในงานเขียนของเธอทั้งในแง่พื้นที่และจิตใจ ซึ่งทั้งสองลักษณะนี้ต่างก็ปรากฏอยู่ในนวนิยาย *The Memoirs of a Survivor* เช่นเดียวกัน

ในขณะที่เลสซิงเข้าไปมีส่วนร่วมเคลื่อนไหวทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการต่อต้านจักรวรรดินิยมหรือการมีแนวคิดแบบคอมมิวนิสต์ ชีวิตของอิซาเบล อัลเลนเดที่ได้รับผลกระทบจากการเมืองจนถึงขั้นถูกห้ามเข้าประเทศเช่นเดียวกัน แต่อัลเลนเดต่างจากเลสซิง ตรงที่เธอไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยตรงแต่เป็นเพราะเธออยู่ในตระกูลนักการเมือง ลูกของ อัลเลนเด ก็คือประธานาธิบดีซัลวาดอร์ อัลเลนเด (Salvador Allende) เป็นประธานาธิบดีจากพรรคสังคมนิยมคนแรกที่ได้รับการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยของประเทศชิลี ทว่าความหวาดกลัวต่อการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคต่างๆของโลก ทำให้ประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกาขึ้นมือเข้ามาแทรกแซงการเมืองภายในประเทศชิลี โดยหน่วยข่าวกรองของสหรัฐอเมริกา (CIA) ได้ให้การสนับสนุนทั้งทางด้านเงินทุนเพื่อใช้ในการหาเสียงและการโฆษณาชวนเชื่อของฝ่ายขวาวอนได้แก่พรรคเสรีนิยมและพรรคอนุรักษนิยม (Sigmund, 1977: 113)

แต่เมื่อซัลวาดอร์ อัลเลนเด ยังคงสามารถชนะการเลือกตั้ง สหรัฐอเมริกาก็หันมาโจมตีทางเศรษฐกิจแทน โดยระงับการนำเข้าทองคำจากชิลีอันเป็นรายได้หลักของประเทศนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อสหรัฐเป็นประเทศผู้นำเข้าทองคำรายใหญ่ นอกจากนั้นยังลดเงินช่วยเหลือที่เคยให้กลุ่มประเทศละตินอเมริกาและสนับสนุนการประท้วงของคนขับรถบรรทุกซึ่งยิ่งส่งผลในทางลบต่อเศรษฐกิจของประเทศเพราะการประท้วงนี้ทำให้ผลผลิตของภาคอุตสาหกรรมกว่าห้าสิบลเปอร์เซ็นต์ต้องหยุดชะงักลง (Sigmund, 1977:21) ทำให้ภาวะเงินเฟ้อและการขาดแคลนสินค้าอุปโภคบริโภคยิ่งเลวร้ายลง เกิดการชุมนุมประท้วงของกลุ่มต่างๆ ทั้งผู้สนับสนุนฝ่ายขวาและฝ่ายซ้าย สถานการณ์ความไม่สงบต่างๆ เหล่านี้ได้เปิดทางให้กองทัพเข้ามาบีบหนทางทางการเมืองและนำไปสู่การปฏิวัติในที่สุด การปฏิวัติของกองทัพมีแกนนำคือนายพลเอากุสโต ปิโนเช (Augusto Pinochet) ซึ่งอ้างเหตุผลในการปฏิวัติว่าจำเป็นต้องขจัดภัยจากลัทธิคอมมิวนิสต์ซึ่งมอมเมาประชาชนและนำความเสื่อมโทรมมาสู่ทั้งสังคมในทุกๆ ด้าน

“Communism,” said Pinochet, “promotes all types of disorder. Material disorder through street agitations. Economic disorder through demagogic and inflationary pressures. Social disorder through constant strikes. Moral disorder by encouraging drugs, pornography, family divisions. Spiritual disorder through systematic class hatred. And as an aberrant synthesis of all of these, terrorism arises and spreads” (Arriagada, 1991: 24).

ภาพของคอมมิวนิสต์ที่ถูกนำเสนอในแง่ของความผิดปกติและความเสื่อมโทรมในทุกด้านทำให้คอมมิวนิสต์มิได้เป็นเพียงแค่ปัญหาความแตกต่างขัดแย้งของแนวคิดทางการเมืองระหว่างฝ่ายซ้ายและฝ่ายขวาวงอย่างที่ควรจะเป็น หากแต่คอมมิวนิสต์ถูกสร้างภาพให้กลายเป็นปัญหาการต่อสู้ระหว่างความดีและความชั่วร้ายเสื่อมโทรมทางศีลธรรมจรรยาและจิตใจ ดังนั้นนายพลปิโนเชจึงสามารถนำ

แนวคิดเชิงลบเกี่ยวกับคอมมิวนิสต์มาเป็นข้ออ้างในการใช้ความรุนแรงในการปฏิวัติและ
ปราบปรามกลุ่มต่อต้านเมื่อวันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 1973

การปฏิวัติครั้งนั้นเรียกได้ว่าเต็มไปด้วยความรุนแรงและเหตุการณ์นองเลือด ทำเนียบ
ประธานาธิบดี (La Moneda) ถูกระเบิดล้มทำลาย ตัวประธานาธิบดีอัลเลนเคเองก็เสียชีวิตใน
ระหว่างการปฏิวัติภายหลังการออกแถลงการณ์ฉบับสุดท้าย โดยคณะปฏิวัติประกาศว่า
ประธานาธิบดีฆ่าตัวตาย แต่คำประกาศดังกล่าวของคณะปฏิวัติก็ยังคงเป็นที่เคลือบแคลงมาจนถึง
ปัจจุบัน หลังการปฏิวัติ ความรุนแรงยังคงดำเนินต่อไปโดยคณะปฏิวัติได้ประกาศกฤษฎีกาการศึก เปิด
โอกาสให้ทหารและตำรวจสามารถจับกุม คุมขัง และสังหารผู้ต้องสงสัยว่าจะเป็กลุ่มต่อต้านได้
ทันทีโดยไม่ต้องสอบสวนหรือขึ้นศาล

A decree published on September 22 declared Chile under a “stage of siege in time of war”
– thus effectively destroying the judiciary’s power by authorizing military tribunals to
impose the death penalty for violations of the Arms Control Law, allowing summary
executions for security reasons, and forbidding appeals from the decisions of the military
courts (Sigmund, 1977: 250).

ความรุนแรงของการปฏิวัติซึ่งมีบริครอบครัวอัลเลนเคเข้าทุกที โดยที่ตัวอัลเลนเคถึงแม้
มิได้เป็นผู้ถูกกระทำโดยตรง แต่ก็เป็ประจักษ์พยานถึงความรุนแรงและการใช้อำนาจเบ็ดเสร็จของ
คณะปฏิวัติ เนื่องจากบรรดาญาติและคนรอบตัวเขามีทั้งที่ถูกลักพาและจับกุมตัว ไปกักขังและ
สอบสวน อย่างที่เรียกกันว่า “arrested and disappeared” ดังที่เธอเล่าไว้ในบันทึกความทรงจำ
“Friends and acquaintances began to disappear; some returned after weeks of absence, with the
eyes of madmen and signs of torture. Many sought refuge in other countries” (Allende, 2003:
160). นอกจากนี้ อัลเลนเคเองยังฝ่าฝืนคำสั่งของคูเคตาที่ให้หลีกเลี่ยงการกระทำที่อาจนำมาสู่
ตนเองและครอบครัว แต่เธอกลับเสี่ยงลักลอบช่วยเหลือผู้ที่ต้องสงสัยว่าจะเป็กลุ่มต่อต้านคณะปฏิวัติ
ให้เข้าลี้ภัยตามสถานทูตต่างๆ

ความรุนแรงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประกอบการเป็คนในตระกูลอัลเลนเคและการแอบ
ช่วยเหลือผู้ลี้ภัยทางการเมือง ทำให้อัลเลนเคเกิดความหวาดกลัวว่าจะถูกจับกุมไปสอบสวนหรือ
กักขังเช่นเดียวกับผู้ต้องสงสัยคนอื่นๆ จนกระทั่งทำให้เธอตัดสินใจอพยพลี้ภัยทางการเมืองไปอาศัย
อยู่ที่ประเทศเวเนซุเอลาพร้อมกับสามีและลูกๆ ในที่สุด

I stayed awhile, but when I felt repression tighten like a noose around my neck, I left.

I watched the country and its people change. I tried to adapt and not attract attention, as my grandfather had asked, but it was impossible because in my situation as a journalist I knew too much...I thought I was safe because I wasn't visibly "involved" in politics, in the meantime sheltering desperate fugitives in my home or helping them over embassy walls in search of asylum. I thought that if I were arrested I could explain that I was acting out of humanitarian motives. Apparently I was somewhere on the moon. I broke out in hives from head to foot, I couldn't sleep, and the sound of a car in the street after curfew would leave me trembling for hours. It took me a year and a half to realize the risk I was running, and finally, in 1975, following the particularly agitated and danger-filled week, I left for Venezuela, carrying a handful of Chilean soil from my garden (Allende, 2003: 160-164).

การพลัดถิ่นครั้งนี้แตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับการพลัดถิ่นในวัยเด็ก เนื่องจากการลี้ภัยทางการเมืองซึ่งตัวอัลเซนเคเองมิได้เต็มใจ และเป็นการอพยพอย่างกะทันหันหลังจากที่เธอพยายามจะหยั่งรากลงในบ้านเกิดเมืองนอนของตน ไม่ว่าจะเป็นการมีหน้าที่การงานที่มั่นคง มีครอบครัวและลูก ประกอบกับความทรงจำที่เลวร้ายเกี่ยวกับการปฏิบัติและการสูญเสียที่เกิดขึ้นทำให้การพลัดถิ่นครั้งนี้ส่งผลกระทบต่อจิตใจของอัลเซนเค อย่างรุนแรง จนถึงขั้นเกิดอาการซึมเศร้าเนื่องจากการโหยหาบ้านเกิดเมืองนอน

We went to Venezuela, a green and generous country. It was the time of the oil-boom, when black gold flowed from the soil like an inexhaustible river of wealth. However, I failed to see the charm of Venezuela. I was paralyzed by nostalgia, always looking south, waiting for the end of the dictatorship. It took me many years to get over the trauma of exile ("Speeches and Lectures", p. 4).

นอกจากนี้อัลเซนเคยังประสบกับปัญหาการปรับตัวในดินแดนใหม่ ความแตกต่างทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตระหว่างซีกกับเวเนซุเอลายังทำให้เธอรู้สึกแปลกแยกและสับสน และที่สำคัญการพลัดถิ่นในครั้งนี้ทำให้เธอต้องสูญเสียทั้งงานและความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว จากเดิมที่เธอเคยมีอาชีพนักหนังสือพิมพ์อันเป็นสิ่งที่เธอรักและภูมิใจ แต่ในช่วงที่ลี้ภัยอยู่ที่ประเทศเวเนซุเอลา อัลเซนเคกลับไม่สามารถหางานตามสาขาอาชีพเดิมได้ เธอลงเอยด้วยการทำงานเบ็ดเตล็ดเพื่อเลี้ยงชีพไปวันๆ ซึ่งยังคงย้ำความรู้สึกเจ็บปวดของเธอมืดมัวต่อสภาวะที่เป็นอยู่

I couldn't find a job as a journalist. What I'd done earlier in Chile made little impression, partly because exiles tend to inflate their credentials and in the end no one believes much of anything; ... I had to earn a living by taking insignificant jobs, none of which is worth

mentioning... I felt that my life was a failure; I was thirty-five years old and I thought I had no future before me except to grow old and die in boredom (Allende, 2003: 173-174).

นอกจากปัญหาเรื่องงานแล้ว ความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัวของเธอก็เสื่อมถอยลง เริ่มจากความสัมพันธ์ระหว่างเธอกับสามี เนื่องจากสามีของอัลเลนเด้นั้น ได้งานที่ต่างเมืองทำให้ต้องแยกกันอยู่ซึ่งกลายเป็นจุดเริ่มต้นของการล่มสลายของชีวิตสมรสครั้งแรกของเธอ อัลเลนเดมองว่าการพลัดถิ่นเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ชีวิตคู่ของเธอต้องจบสิ้นลง เพราะการลี้ภัยมาอยู่ในดินแดนใหม่อย่างไร้ญาติขาดมิตรทำให้ไม่มีกิจกรรมทางสังคมที่ผูกพันคนทั้งสองเข้าด้วยกัน ประกอบกับจิตใจที่บอบช้ำจากเหตุการณ์รุนแรงที่เกิดขึ้นก็ยังทำให้ความสัมพันธ์นั้นยิ่งเปราะบางและแตกสลายได้อย่างง่ายดาย

Far away from country and family, the pairs found themselves face to face, naked and vulnerable, without the family pressure, the social crutches and routines that hold two people together. The circumstances were no help: fatigue, fear, insecurity, poverty, confusion; if in addition you were separated geographically, as happened with us, the prognosis was poor (Allende, 2003: 165).

การต้องกลายเป็นคนพลัดถิ่นเนื่องจากสาเหตุทางการเมืองในครั้งนี้ ทำให้ความรู้สึกแปลกแยกของอัลเลนเดที่มีมาแต่เดิมในวัยเยาว์หวนกลับมาอีกครั้ง การพลัดพรากจากบ้านเกิดเมืองนอนอย่างไม่ทันตั้งตัวประกอบกับการสูญเสียความสัมพันธ์กับคนในครอบครัวซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่เคยยึดเหนี่ยวอัลเลนเดไว้กับความเป็นบ้าน ซึ่งสัมพันธ์กับรากเหง้าความเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่เธอเองพยายามจะแสวงหาและสร้างขึ้นมาจากต้องอพยพโยกย้ายที่อยู่เป็นประจำในวัยเด็กทำให้ความรู้สึกแปลกแยกและภาวะไร้รากที่หวนกลับมาในครั้งนี้รุนแรงกว่าเดิม จนกระทั่งทำให้อัลเลนเดพยายามจะใช้การเขียนเพื่อหลีกหนีออกจากความเป็นจริงที่เจ็บปวดนี้ ทว่าการอาศัยการเขียนเพื่อการตัดขาดจากโลกความจริงไปหาโลกจินตนาการ โดยสิ้นเชิงไม่ใช่หนทางแก้ปัญห แต่ยังเป็นการตอกย้ำความรู้สึกแปลกแยกของเธอมากยิ่งขึ้น ไม่อาจเยียวยาหรือทำให้เธอปรับตัวเข้ากับสภาวะพลัดถิ่นนี้ได้ ดังที่เธอไม่สามารถเขียนเล่าเรื่องราวออกมาได้

It's enough to say that the feelings of loneliness and of being an outsider that I'd had since I was a child were accentuated. I was cut off from reality, submerged in an imaginary world, while right before my eyes my children were growing up and my marriage was falling apart. I tried to write but all I could do was go over and over the same ideas. At night, after my family went to bed, I locked myself in the kitchen, where I spent hours pounding the keys of an old Underwood ... (Allende, 2003: 176).

จนกระทั่งเมื่อวันที่ 8 มกราคม ค.ศ. 1981 อัลเลนเดได้รับโทรศัพท์ทางไกลจากชิลีแจ้งข่าวร้ายว่าคุณตาของเธอกำลังจะเสียชีวิตเมื่ออายุได้ 99 ปี อัลเลนเดซึ่งในขณะนั้นเป็นผู้ลี้ภัยทางการเมืองไม่สามารถจะกลับไปชิลีเพื่อดูใจคุณตาของเธอได้ ความรู้สึกผิดและเจ็บปวดที่ตนเองไม่สามารถทำอะไรได้เมื่อทราบข่าวว่าคุณตา กำลังจะเสียชีวิต เธอจึงเริ่มต้นเขียน “จดหมายแห่งจิตวิญญาณ” (Spiritual Letter) ถึงคุณตาและ “จดหมายแห่งจิตวิญญาณ” นั้น ได้กลายมาเป็นนวนิยาย *The House of the Spirits*

My fate changed on January 8, 1981. That day we received a phone call in Caracas that my grandfather was dying. I could not go back to Chile to bid him farewell, so that evening I started a sort of spiritual letter for that beloved old man. I assumed that he would not live to read it, but that didn't stop me. I wrote the first sentence in trance: Barrabas came to us by sea. Who was Barrabas, why did he come by sea? I didn't have the foggiest idea, but I continued writing like a maniac until dawn, when exhaustion defeated me and I crawled to my bed (“Speeches and Lectures”, p. 4).

จะเห็นได้ว่าการเขียนครั้งนี้ของอัลเลนเดแตกต่างจากการเขียนเพื่อหลีกเลี่ยงหนีจากโลกแห่งความจริงที่เจ็บปวดของเธอในตอนแรก การที่อัลเลนเดอาศัยจินตนาการในการหลีกเลี่ยงและปฏิเสธความจริงทำให้สุดท้ายแล้วการเขียนนั้นไม่ได้ให้อะไรแก่เธอเลย “...filling pages and pages with the same sentences; afterward I would rip them to pieces...Nothing remains of those efforts.” (Allende, 2003: 176). แต่การเขียน “จดหมายแห่งจิตวิญญาณ” เป็นการใช้อารมณ์อย่างมีจุดมุ่งหมายไม่ใช่เพื่อหลีกเลี่ยงหรือปฏิเสธความจริง แต่เป็นการเขียนเพื่อต่อรองและเยียวยาตนเองจากประสบการณ์ที่เจ็บปวดของเธอ

การพลัดถิ่นทำให้อัลเลนเดเกิดความรู้สึกแปลกแยกและถูกตัดขาดจากรากเหง้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อการพลัดถิ่นนั้นเกิดขึ้นอย่างไม่เต็มใจจากการใช้อำนาจของรัฐ การที่อัลเลนเดต้องลี้ภัยทางการเมืองจากเดิมที่เธอเคยเป็นชนชั้นสูงและอยู่ในตระกูลนักการเมือง ทำให้สถานภาพของเธอเปลี่ยนจากหน้ามือเป็นหลังมือ การที่เธอไม่สามารถกลับไปยังบ้านเกิดเมืองนอนประกอบกับความรู้สึกแปลกแยกจากการพลัดถิ่นตั้งแต่วัยเยาว์ จึงกลายเป็นบาดแผลทางใจที่เกิดจากความรู้สึกไร้รากและหวนทาบ้านเกิด เมื่อเธอไม่สามารถกลับไปบ้านที่เป็นพื้นที่ทางกายภาพได้ อัลเลนเดจึงจำเป็นต้องสร้างและเก็บรักษารากบ้านเอาไว้ในความทรงจำ “from saying good-bye so often my roots have dried up, and I have had to grow others, which, lacking a geography to sink into, have taken hold in my memory” (Allende, 2003: xi). ทว่าความทรงจำอย่างเดียวไม่เพียงพอสำหรับคนพลัดถิ่น

ที่ต้องจากบ้านไปเป็นเวลานาน ดังนั้นอัลเซนเคจึงจำเป็นต้องเขียนเล่าเรื่องราวออกมาให้เป็นรูปธรรม เพื่อให้บ้านจากเรื่องเล่าที่ยังคงอยู่กับเธอ ในขณะที่เลสซิงนั้นด้วยความแตกต่างทางอุดมการณ์การเมืองทำให้เธอถูกสั่งห้ามเข้าประเทศซิมบับเวและแอฟริกาใต้ก็เป็นสิ่งที่ทำให้เธอกลายเป็นคนชายขอบเช่นเดียวกับอัลเซนเค แต่ความรู้สึกแปลกแยกที่ติดตัวเธอมาตั้งแต่เด็กเนื่องจากปมปัญหาภายในใจจากความรู้สึกไม่เป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว ไม่ว่าจะป็นปัญหาความแตกต่างขัดแย้งระหว่างพ่อกับแม่ หรือปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างเธอกับแม่ ต่างก็นำไปสู่การปฏิเสธบ้านของเลสซิง ทำให้บ้านสำหรับเลสซิงนั้นเป็นทั้งรากเหง้าและเป็นทั้งบาดแผลในใจที่ต้องการการเยียวยา

ดังนั้นถึงแม้ทั้งเลสซิงและอัลเซนเคจะเป็นคนพลัดถิ่นที่มีประสบการณ์การพลัดถิ่นใกล้เคียงกัน ทั้งการพลัดถิ่นจากการเกิดและเติบโตในต่างแดนกับการพลัดถิ่นโดยอำนาจรัฐบังคับ ทว่าลักษณะความสัมพันธ์ที่ทั้งคู่มีต่อครอบครัวที่ต่างกัมนั้น ทำให้มุมมองเกี่ยวกับบ้านและการหวนคำนึงถึงบ้านก็แตกต่างกันออกไป ในขณะที่อัลเซนเคพยายามจะสร้าง “บ้าน” ขึ้นมาใหม่ในเรื่องเล่าของเธอเพื่อเป็นการช่วยหรือฟื้นฟูรากเหง้าที่ถูกตัดขาดและเยียวยาบาดแผลในใจจากการพลัดถิ่น เพราะการต้องพลัดพรากจากครอบครัวและบ้านเกิดทำให้เธอรู้สึกตรอมใจด้วยความคิดถึงบ้าน (homesick) ในขณะที่เลสซิงนั้น การหวนคำนึงถึงบ้านกลับปะปนไปทั้งความรู้สึกปรารถนาและความรู้สึกเจ็บปวด เพราะบ้านของเลสซิงเป็นที่มาของบาดแผลและความเจ็บป่วยทั้งทางกายและใจ (home/sick) ดังนั้นบ้านจึงไม่ใช่แค่ “รากเหง้า” แต่เป็น “รากเน่า” ที่ถึงแม้จะเจ็บปวดแต่เธอก็จำเป็นต้องกลับไปอีกครั้งเพื่อทำความเข้าใจและเยียวยาปมปัญหาในใจ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการรักษาและประกอบสร้างอัตลักษณ์ของตนเอง ทำให้ถึงแม้ว่าทั้งคู่จะมีลักษณะการพลัดถิ่นที่ใกล้เคียงกัน ทว่าประสบการณ์และความรู้สึกที่อัลเซนเคและเลสซิงมีต่อบ้านนั้นแตกต่างกัน ทำให้เรื่องเล่าของบ้านของนักเขียนทั้งคู่ในนวนิยาย *The House of the Spirits* และ *The Memoirs of a Survivor* จึงแตกต่างกัน ในขณะที่ “บ้าน” ในนวนิยายของอัลเซนเคถูกสร้างขึ้นเพื่อช่วยหรือฟื้นฟูรากเหง้าและเยียวยาบาดแผลทางใจจากการพลัดถิ่นที่เกิดจากการเมือง แต่ “บ้าน” ในนวนิยายของ เลสซิงกลับเป็นสิ่งที่ต้องถูกเยียวยาเพื่อรักษาบาดแผลและรากเหง้าและบาดแผลในใจที่เกิดจากประสบการณ์อันเจ็บปวดของเลสซิงที่มีต่อบ้านและครอบครัว

2.2 การพลัดถิ่นกับการสร้างเรื่องเล่า

ความรู้สึกแปลกแยกและภาวะไร้รากที่เป็นประสบการณ์อันเจ็บปวดจากการพลัดถิ่นทั้งทางร่างกายและจิตใจของทั้งคู่ นั้น กลายเป็นแรงผลักดันที่ทำให้ทั้งอัลเซนเคและเลสซิงจำเป็นต้อง

หาวิธีรับมือกับความรู้สึกเหล่านี้เพื่อที่จะเรียนรู้ ทำความเข้าใจ และเยียวยาปมปัญหาของคนเพื่อดำเนินชีวิตต่อไป ซึ่งทั้งคู่อ้างอิงเรื่องเล่าเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดประสบการณ์และความรู้สึกของการเป็นคนพลัดถิ่น ดังที่อัลเซนเดกล่าวถึงการพลัดถิ่นว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้เธอกลายมาเป็นนักเขียน เพราะการต้องถูกตัดขาดจากรากเหง้าในแง่พื้นที่อย่างประเทศชิลีที่ถือเป็นบ้านเกิดเมืองนอนของเธอนั้น ทำให้รากเหง้าหรือความเป็นบ้านนั้นเหลืออยู่แต่เพียงในความทรงจำซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน เพราะเรื่องราวในความทรงจำนั้นเป็นนามธรรมที่สามารถถูกลืมได้ ดังนั้นเรื่องเล่าของบ้านอย่าง *The House of the Spirits* จึงช่วยทำให้บ้านในความทรงจำกลายเป็นรูปธรรมขึ้นมาและไม่ถูกลืมเลือน

I was lucky, I found something that saved me from despair: I found literature. Frankly, I think I would have not become a writer if I had not been forced to leave everything behind and start anew. Without the military coup I would have remained in Chile, I would still be a journalist and probably a happy one. In exile literature gave me a voice, it rescued my memories from the curse of oblivion, it enabled me to create a universe of my own (“Speeches and Lectures”, pp. 4).

ดังนั้นการเขียนจึงกลายเป็นสิ่งที่ช่วยเยียวยาอัลเซนเดจากความสิ้นหวัง เพราะสำหรับคนพลัดถิ่นที่ตกอยู่ภาวะชายขอบของอำนาจาวัฒนธรรมกระแสหลักอย่างอัลเซนเด เรื่องเล่ากลายเป็นกระบอกเสียงและช่วยให้เธอสร้างโลกของเธอขึ้นมา แสดงให้เห็นถึงพลังของเรื่องเล่าในการช่วยต่อรองและเยียวยาประสบการณ์ที่เจ็บปวดของผู้เล่า

สาเหตุที่เรื่องเล่าที่มีความสำคัญต่อคนพลัดถิ่นอย่างอัลเซนเดและเลสซิงอย่างมาก เนื่องจากการเล่าเรื่องก็คือการกลับไปทำความเข้าใจและตีความเหตุการณ์หรือประสบการณ์ในอดีตนั้นเสียใหม่ ณ เวลาปัจจุบัน เป็นการสร้างความหมายใหม่ ให้กับเหตุการณ์ในอดีตเพื่อที่จะทำให้เกิดความเข้าใจ และสามารถคลี่คลายปมปัญหาที่เคยเกิดขึ้น เพราะอดีตไม่ได้เป็นเพียงสิ่งที่เกิดและจบสิ้นไปแล้ว หากแต่สิ่งที่เกิดขึ้นในอดีตสามารถส่งผลกระทบต่อตัวคนๆ นั้นถึงแม้ว่าเหตุการณ์ดังกล่าวจะจบลงไปแล้วก็ตาม ดังนั้นอดีตจึงเป็นสิ่งที่เราจำเป็นต้องหันกลับไปมองเพื่อที่จะได้รู้ว่าเราอยู่ ณ จุดใดในปัจจุบัน และสมควรจะมุ่งไปทิศทางใดในอนาคต นอกจากนี้การเล่าเรื่องอดีตในรูปแบบและมุมมองใหม่ยังเป็นการช่วยเยียวยาประสบการณ์เลวร้ายในอดีต เพราะหากไม่เล่าออกมาแต่เก็บกดเอาไว้ ประสบการณ์นั้นๆ ก็ไม่ได้ถูกลืมไปจริงๆ แต่เป็นการปฏิเสธไม่ยอมรับความจริงที่เกิดขึ้น จนเมื่อเวลาผ่านไปเหตุการณ์เหล่านั้นก็จะย้อนกลับมาหลอกหลอน เป็นเหมือนแผลกัลดหนอง เหมือนอย่างบิดาของเลสซิงที่ความทรงจำอันเจ็บปวดเกี่ยวกับสงครามโลกทั้งที่หนึ่งนั้นเป็นบาดแผลที่ฝัง

ลึกในใจ จนกระทั่งต้องอพยพจากประเทศอังกฤษมาตั้งรกรากที่ดินแดนอาณานิคม เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงจากประสบการณ์ที่เจ็บปวดของคน อย่างไรก็ตามถึงแม้จะอยู่ห่างไกลจากบ้านเกิด แต่ความทรงจำที่เจ็บปวดนั้นก็ยังคงตามมาหลอกหลอนบิดาของเลสซิงจนชั่วชีวิต

Meanwhile my father sank towards his death (at 61). Everything changed in him. He had been a dandy and a fastidious, now he hated to change out of shabby khaki. He had been sociable, now he was misanthropic...He grayed fast, and slept more in the day, but would be awake half of the night pondering about...[...]For the most part he was unconscious under drugs. When awake he talked obsessively (a tongue licking a nagging sore place) about the 'old war'... "I've been dreaming how I walked along the river in the mist as the sun was rising...Lord, lord, lord, what a time that was, what good times we all had then, before the old war" (Lessing, cited in Schlueter, 1994: 97-99).

ดังนั้นการปฏิเสธหรือพยายามหนีจากความทรงจำที่เป็นบาดแผลนั้นจึงไม่ใช่หนทางแก้ไขเยียวยาที่ถูกต้อง เหมือนกับบิดาของเลสซิงที่ถึงแม้จะหนีไปไกลเพียงใด บาดแผลทางใจก็ยังคงอยู่เสมอ แต่ในขณะที่การกลับไปเล่า ไปตีความประสบการณ์เลวร้ายนั้นเสียใหม่ เท่ากับเป็นการยอมรับและพยายามเรียนรู้ทำความเข้าใจปัญหา เมื่อเกิดความเข้าใจและการยอมรับก็นำไปสู่การเยียวยาปมปัญหานั้นอย่างแท้จริง ดังที่ ซูซาน ฟริก (Susan Frick) ได้กล่าวถึงการเล่าเรื่องของอัลเซนเคว่าเป็นการเล่าเรื่องเพื่อเยียวยาความทรงจำที่เลวร้ายและขจัดปมปัญหาในอดีตที่ถูกเก็บกดไว้ภายใน ดังนั้นเรื่องเล่าอดีตจึงมีผลต่อปัจจุบันและอนาคตของผู้เล่า

Thus, remembering evolves as an empowering cultural response to trauma, through which the stories of the past are retold in an effort to shape the present and the future...both the author and her storytelling characters use writing to resolve internal conflict about the past by sharing stories in the present (Frick, 2001: 28-29).

นอกจากนี้การสร้างเรื่องเล่ายังสำคัญต่อคนพลัดถิ่นอย่างอัลเซนเคและเลสซิงในแง่ที่ว่าเรื่องเล่าสามารถช่วยประกอบสร้างอัตลักษณ์คนพลัดถิ่นขึ้นมา เนื่องจากอัตลักษณ์คนพลัดถิ่นอย่างอัลเซนเคและเลสซิงนั้นไม่สามารถถูกยึดโยงกับพื้นที่ได้ เพราะการเป็นคนพลัดถิ่นที่ต้องอยู่ท่ามกลางความแตกต่างหลากหลายทั้งทางสังคม วัฒนธรรม และ ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ แต่กลับไม่สามารถเข้าเป็นส่วนหนึ่งของที่ใดที่หนึ่งได้อย่างเต็มตัว จึงทำให้เกิดภาวะก้ำกึ่ง (in-between) และความรู้สึกแปลกแยกทั้งต่อบริบทแวดล้อมและต่อตนเอง อย่างการเป็นคนพลัดถิ่นของนักเขียนทั้งคู่ที่มีลักษณะก้ำกึ่ง ไม่สามารถแบ่งแยกหรือระบุชี้ชัดลงไปถึงรากเหง้าต้นกำเนิดได้ และส่งผลกระทบต่อการนิยามอัตลักษณ์ของทั้งคู่ เพราะทั้งอัลเซนเคและเลสซิงต่างก็

มิได้เกิดและเติบโตในดินแดนมาตุภูมิของตน รวมทั้งมีการอพยพโยกย้ายบ่อยครั้งทำให้ไม่สามารถระบุอย่างชัดเจนตายตัวได้ว่า อัลเลนเคเป็นคนชิลี หรือ เลสซิงเป็นคนอังกฤษอย่างเต็มตัว ดังที่ จูดิท การ์ดิเนอร์ (Judith Gardiner) อธิบายการพลัดถิ่นของเลสซิงว่าทำให้บ้านและรากเหง้าของเลสซิงนั้นมีความคลุมเครือ ไม่สามารถกำหนดหรือชี้ชัดลงไปได้ว่าบ้านหรือต้นกำเนิดของเลสซิงนั้นอยู่ที่ใดกันแน่ *“Being a colonial-in-exile does is to put into play an oscillation whereby no place is home, home is ambiguous and ambivalent, here and elsewhere, and so there remains always a missing point of origin”* (Gardiner, cited in Saxton and tobin, 1994: 62). การที่ต้นกำเนิดหรือรากเหง้าของคนพลัดถิ่นอย่างเลสซิงและอัลเลนเคเป็นสิ่งที่คลุมเครือ ไม่สามารถชี้ชัดลงไปได้ ทำให้อัตลักษณ์ของทั้งคู่เป็นอัตลักษณ์คนพลัดถิ่นที่มีความกำกวมและไม่สามารถยึดโยงกับพื้นที่ทางกายภาพอย่าง “บ้านเกิด” หรือ “มาตุภูมิ” ได้ ดังนั้นอัตลักษณ์ของคนพลัดถิ่นอย่างอิซาเบล อัลเลนเค และ คอริส เลสซิง จึงจำเป็นต้องอาศัยเรื่องเล่าเพื่อให้ความหมายและประกอบสร้างอัตลักษณ์ของตนเองขึ้นมา เมื่ออัตลักษณ์ไม่อาจยึดโยงกับพื้นที่ได้ เรื่องเล่าอัตลักษณ์สำหรับทั้งคู่จึงไม่ใช่แค่เรื่องเล่าที่ถูกเล่าเฉยๆ แต่คือการสร้างอัตลักษณ์ขึ้นใหม่ผ่านทางภาษาที่ก่อให้เกิดการกระทำ (performative) ดังที่เจ แอล ออสตินอธิบายว่าการพูดหรือภาษานั้นก็สามารถกระทำหรือแสดงบางอย่างในลักษณะของการปฏิบัติได้ อย่างเช่นการตั้งชื่อ *“‘performative’ ... indicates that the issuing of the utterance is the performing of an action – it is not normally thought of as just saying something”* (Austin, cited in Wolfreys, 2004: 182-183). ซึ่งอัตลักษณ์ที่เกิดจากเรื่องเล่านี้เป็นอัตลักษณ์ที่มีพลวัต กล่าวคือ ลักษณะของเรื่องเล่านั้นแตกต่างจากพื้นที่ตรงที่เรื่องเล่าสามารถถูกเล่าใหม่ได้เรื่อยๆ ในขณะที่พื้นที่นั้นเป็นสิ่งที่ตายตัว ดังนั้นอัตลักษณ์ของคนพลัดถิ่นที่เกิดจากเรื่องเล่าจึงเป็นอัตลักษณ์ที่ไม่ตายตัว แต่สามารถปรับเปลี่ยนได้เรื่อยๆ เพราะอัตลักษณ์ที่เกิดจากเรื่องเล่านั้นให้อำนาจและสิทธิแก่ผู้เล่าในการนำเรื่องเล่านั้นกลับมาทบทวนและปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์หรือประสบการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

ดังนั้นเมื่อมองในแง่หนึ่งการเป็นคนพลัดถิ่นอาจเป็นสิ่งที่ทำให้ทั้งตัวเลสซิงและอัลเลนเคต้องตกอยู่ในพื้นที่กำกวมที่เต็มไปด้วยความคลุมเครือ ไม่สามารถเข้าเป็นส่วนหนึ่งได้อย่างแท้จริงไม่ว่าจะเป็นเรื่องรากเหง้าและอัตลักษณ์ของทั้งคู่ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความรู้สึกไม่มั่นคงและแปลกแยกกับทั้งตนเองและสังคมรอบข้าง ทว่าเมื่อมองในอีกด้าน พื้นที่กำกวมและความรู้สึกแปลกแยกนั้นก็กลับให้คุณในแง่ของการสร้างสรรค์ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักเขียนทั้งคู่ เพราะการดำรงอยู่ท่ามกลางความหลากหลายไม่ตายตัวนั้นให้อิสระแก่คนพลัดถิ่น ทำให้สามารถมองเห็นถึงโอกาสและความเป็นไปได้ต่างๆ ที่หลากหลาย และนำมาซึ่งพลังแห่งการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ เพราะหากยึดอยู่กับภาพลวงของความสมบูรณ์พร้อมหรือความเป็นแก่นแท้ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งย่อมไม่มีพื้นที่ว่างเหลือสำหรับการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ให้เกิดขึ้น

To live as a migrant may well evoke the pain of loss and of not being firmly rooted in a secure place; but it is also to live in a world of immense possibility with the realization that new knowledges and ways of seeing can be constructed out of the myriad combinations of the 'scraps'...In this term, the space of the 'in-between' becomes re-thought as a place of immense creativity and possibility (McLeod, 2000: 228)

ด้วยเหตุนี้การพลัดถิ่นและภาวะกำกั่งของอิซาเบล อัลเลนเด และ คอริส เลสซิงจึงถือเป็นแรงผลักดัน เป็นพลังในการสร้างสรรค์งานเขียนอย่างนวนิยาย *The House of the Spirits* สำหรับอัลเลนเด และ *The Memoirs of a Survivor* สำหรับเลสซิง โดยที่นวนิยายทั้งสองต่างไม่ถูกจำกัดอยู่ภายใต้กรอบที่ตายตัวอย่างงานอัตชีวประวัติหรือนวนิยายตามขนบ แต่เป็นงานเขียนที่อาศัยลักษณะการประพันธ์แบบผสม คือ นวนิยายเชิงอัตชีวประวัติ ที่ลักษณะกำกั่งระหว่างนวนิยายกับอัตชีวประวัติช่วยเปิดพื้นที่แห่งการสร้างสรรค์ที่เต็มไปด้วยโอกาสและความเป็นไปได้เช่นเดียวกับพื้นที่กำกั่งของคนพลัดถิ่นให้แก่ักเขียนทั้งสองได้ถ่ายทอดเรื่องราวของตนออกมา

การสร้างเรื่องเล่ายังสำคัญต่อคนพลัดถิ่นอย่างอัลเลนเดและเลสซิงในแง่ของการสร้างรากเหง้าที่เคยถูกตัดขาดเนื่องจากการพลัดถิ่นขึ้นมาใหม่อีกด้วย เพราะการเป็นคนพลัดถิ่นที่ถูกตัดขาดจากรากเหง้าประเทศมาตุภูมิของตนอย่างในกรณีของอัลเลนเดที่ต้องลี้ภัยจากประเทศชิลีเนื่องจากปัญหาทางการเมืองทำให้เธอกลายเป็นคนไร้ราก ดังนั้นในเมื่อไม่สามารถนำแผ่นดินบ้านเกิดติดตัวมาด้วย เธอจึงจำเป็นต้องสร้างรากเหง้าขึ้นมาใหม่ที่ไม่มีขีดโยงกับพื้นที่ที่ไม่อาจหวนคืนได้

I unconsciously began the process of inventing a country...Deep down, I sensed that something had ended forever, and that my life was taking a new direction. I have felt the pang of nostalgia ever since that first night, and they did not lessen for many years—until the dictatorship fell and I again stood on the soil of my country. Through the intervening years, I lived with my eyes turned south, listening to the news, waiting for the moment I could go back, as I selected my memories, altered some events, exaggerated or ignored others, refined my emotions and so gradually constructed the imaginary country in which I have sunk my roots (Allende, 2003: 165).

ด้วยการอาศัยเรื่องเล่าที่ประกอบสร้างจากความทรงจำและประสบการณ์ของเธอ อัลเลนเด่ได้สร้างประเทศชิลีในจินตนาการขึ้นเพื่อขจัดความรู้สึกไร้ราก รากเหง้าที่เกิดจากเรื่องเล่าที่เห็นอกว่า รากเหง้าที่ยึดอยู่กับพื้นที่ เพราะเรื่องเล่าสามารถติดตัวผู้เล่าไปได้ทุกที่และตลอดเวลา ไม่ว่าจะตกอยู่ในสถานการณ์อย่างไร ทำให้ถึงแม้จะต้องพลัดถิ่นแต่ก็ยังสามารถดำรงอยู่อย่างมีรากเหง้า

นอกจากนี้การเป็นคนพลัดถิ่นที่ถูกจัดว่าเป็นกลุ่มชายขอบของสังคมไร้อำนาจที่จะได้ตอบกับวาทกรรมกระแสหลักอย่างตรงไปตรงมา การสร้างเรื่องเล่าจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับคนกลุ่มนี้ในการใช้ต่อรองกับอำนาจกระแสหลัก เพราะการเล่าเรื่องเป็นการให้อำนาจแก่ผู้เล่าเหนือเรื่องเล่าของคนผ่านการเลือกและการจัดเรียงลำดับเรื่องราว ทำให้ผู้เล่าสามารถสร้างเรื่องราวให้เป็นไปในทางที่ตนต้องการได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับกลุ่มชายขอบอย่างคนพลัดถิ่นที่ไม่มีอำนาจอื่นใดจะไปสู้กับกระแสหลักได้ เมื่ออำนาจกระแสหลักสร้างเรื่องเล่าหลักขึ้นมาครอบงำคนในสังคมแล้ว หากกลุ่มชายขอบยังนิ่งเงียบก็ยิ่งเป็นการทำให้ตนเองไร้ตัวตนมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม ดังนั้นคนชายขอบจึงจำเป็นต้องสร้างเรื่องเล่าของตนขึ้นมาเพื่อต่อรองกับเรื่องเล่าหลัก เพื่อแสดงจุดยืนและการมีอยู่ของตนเอง ดังเช่นกรณีการเซนเซอร์ของคณะปฏิวัติ ที่รัฐบาลเป็นผู้ปกปิดและบิดเบือนข้อมูลเสียเองทำให้อัลเลนเด่จำเป็นต้องสร้างเรื่องเล่าเพื่อตอบโต้กับเรื่องเล่ากระแสหลักของรัฐ

Eventually, the Junta steals from the people their most precious words and stories. For Isabel Allende, this is the ultimate crime. This is seen most clearly after Alba has been tortured. The final effect of such destruction of the truth is the loss of words themselves, and the loss of words, for Alba, is the spiritual equivalent of death (Hart, 1989: 83).

เรื่องเล่าที่คนชายขอบอย่างอัลเลนเด่สร้างขึ้นสามารถโต้ตอบโต้เรื่องเล่าหลักได้ โดยการแสดงให้เห็นถึงความจริงในอีกรูปแบบหนึ่ง ที่แตกต่างจากความจริงในเรื่องเล่าหลัก เป็นการนำเสนอและให้ทางเลือกอีกทางแก่ผู้รับว่าความจริงไม่ได้มีเพียงหนึ่ง ซึ่งการเล่าถึงสิ่งเดียวกันจากคนละด้านนั้นเป็นทั้งการตั้งคำถามและการบ่อนทำลายความน่าเชื่อถือของเรื่องเล่าหลักที่เคยถูกมองว่าเป็นความจริงหนึ่งเดียวอีกด้วย สำหรับกลุ่มชายขอบ เรื่องเล่าจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่ถูกใช้เพื่อต่อรองกับอำนาจกระแสหลัก อย่างกรณีเรื่องเล่าของอัลเลนเด่ ผู้อ่านอาจจะไม่สามารถตัดสินได้ว่าสิ่งใดจริงหรือสิ่งใดเท็จ ระหว่างเรื่องเล่าของเธอกับเรื่องเล่ากระแสหลักของรัฐบาลทหาร เพราะเรื่องเล่าของทั้งสองฝ่ายต่างก็ไม่อาจนำเสนอความจริงที่ปราศจากอคติส่วนตัวได้ แต่การที่อัลเลนเด่สร้างเรื่องเล่าของเธอขึ้นมาก็เป็นการเปิดมุมมองความจริงในอีกรูปแบบหนึ่งเป็นทางเลือกให้ผู้อ่านได้พิจารณาและ ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการตั้งคำถามถึงความน่าเชื่อถือของเรื่องเล่ากระแสหลัก

ดังนั้นสำหรับนักเขียนพลัดถิ่นอย่างอิซาเบล อัลเลนเค และ คอริส เลสซิง ที่ต้องประสบกับทั้งการตกเป็นชายขอบของวาทกรรมกระแสหลัก ภาวะไร้ราก การอยู่ท่ามกลางความแตกต่างหลากหลายของวัฒนธรรม รวมถึงปมปัญหาในใจ เรื่องเล่าจึงมีบทบาทสำคัญในการช่วยต่อร่องเรียนรู้ และเยียวยาประสบการณ์อันเลวร้ายและความเจ็บปวดที่เกิดขึ้นจากการพลัดถิ่น และนำไปสู่การสร้างอัตลักษณ์คนพลัดถิ่นในที่สุด